



Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

27. května 2014*

„Řízení o předběžné otázce — Naléhavé řízení o předběžné otázce — Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech — Listina základních práv Evropské unie — Články 50 a 52 — Zásada ne bis in idem — Úmluva k provedení Schengenské dohody — Článek 54 — Pojem sankce, která „již byla vykonána“ nebo „je právě vykonávána““

Ve věci C-129/14 PPU,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Oberlandesgericht Nürnberg (Německo) ze dne 19. března 2014, došlým Soudnímu dvoru dne 20. března 2014, v trestním řízení proti

Zoranu Spasicovi,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, K. Lenaerts, místopředseda, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, M. Safjan, C.G. Fernlund, předsedové senátů, A. Ó Caoimh, C. Toader (zpravodajka), D. Šváby, E. Jarašiūnas, S. Rodin a F. Biltgen, soudci,

generální advokát: N. Jääskinen,

vedoucí soudní kanceláře: I. Illéssy, rada,

s přihlédnutím k žádosti předkládajícího soudu ze dne 19. března 2014, došlé Soudnímu dvoru dne 20. března 2014, o projednání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v naléhavém řízení v souladu s článkem 107 jednacího řádu Soudního dvora,

s přihlédnutím k rozhodnutí třetího senátu Soudního dvora ze dne 31. března 2014 vyhovět této žádosti,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 28. dubna 2014,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Z. Spasice A. Schwarzerem, Rechtsanwalt,
- za německou vládu T. Henzem a J. Kemper, jako zmocněnci,
- za francouzskou vládu D. Colasem a F.-X. Bréchetem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: němčina.

— za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s L. Ventrellem, avvocato dello Stato,

— za Radu Evropské unie P. Plaza a Z. Kupčovou, jako zmocněnkyněmi,

— za Evropskou komisi W. Bogensbergerem a R. Troostersem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí generálního advokáta,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 54 Úmluvy k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, která byla podepsána v Schengenu dne 19. června 1990 a vstoupila v platnost dne 26. března 1995 (Úř. věst. 2000, L 239, s. 19, dále jen „ÚPSD“), týkajícího se uplatňování zásady *ne bis in idem*, jakož i slučitelnosti tohoto ustanovení s článkem 50 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci trestního řízení vedeného v Německu proti Z. Spasicovi v souvislosti s podvodem, který spáchal v Itálii.

Právní rámec

Unijní právo

Listina

- 3 Článek 50 Listiny, nadepsaný „Právo nebýt dvakrát trestně stíhán nebo trestán za stejný trestný čin“, je součástí její hlavy VI, nadepsané „Soudnictví“. Zní takto:

„Nikdo nesmí být stíhán nebo potrestán v trestním řízení za čin, za který již byl v Unii osvobozen nebo odsouzen konečným trestním rozsudkem podle zákona.“
- 4 Podle čl. 6 odst. 1 třetího pododstavce SEU se práva, svobody a zásady obsažené v Listině vykládají v souladu s obecnými ustanoveními v hlavě VII Listiny, jimiž se řídí její výklad a použití, a s náležitým přihlédnutím k vysvětlením zmíněným v Listině, jež uvádějí zdroje těchto ustanovení.
- 5 Článek 52 Listiny, který je součástí hlavy VII, „Obecná ustanovení“, pod nadpisem „Rozsah [...] práv [...]“ stanoví:

„1. Každé omezení výkonu práv a svobod uznaných touto listinou musí být stanoveno zákonem a respektovat podstatu těchto práv a svobod. Při dodržení zásady proporcionality mohou být omezení zavedena pouze tehdy, pokud jsou nezbytná a pokud skutečně odpovídají cílům obecného zájmu, které uznává Unie, nebo potřebě ochrany práv a svobod druhého.

[...]

3. Pokud tato listina obsahuje práva odpovídající právům zaručeným Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, jsou smysl a rozsah těchto práv stejné jako ty, které jim přikládá uvedená úmluva. Toto ustanovení nebrání tomu, aby právo Unie poskytovalo širší ochranu.

[...]

7. Soudy Unie a členských států náležitě přihlížejí k vysvětlením vypracovaným jako pomůcka pro výklad této listiny.“

- 6 Vysvětlení k Listině základních práv (Úř. věst. 2007, C 303, s. 17, dále jen „vysvětlení k Listině“ v souvislosti s článkem 50 Listiny upřeshňují, že pravidlo *ne bis in idem* platí nejen v rámci soudní pravomoci jednoho státu, ale též mezi soudními pravomocemi více členských států, což odpovídá *acquis* unijního práva. Tato vysvětlení k tomuto článku 50 ostatně výslovně odkazují na články 54 až 58 ÚPSD, s upřesněním, že na velmi omezené výjimky v uvedených člancích, které umožňují členským státům odchylku od pravidla *ne bis in idem*, se vztahuje horizontální ustanovení čl. 52 odst. 1 o omezeních.

ÚPSD

- 7 ÚPSD byla uzavřena za účelem provedení dohody mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, podepsané v Schengenu dne 14. června 1985 (Úř. věst. 2000, L 239, s. 13).
- 8 Článek 54 ÚPSD je součástí kapitoly 3 této úmluvy, která je nadepsána „Zákaz dvojího trestu“. Tento článek stanoví:

„Osoba, která byla pravomocně odsouzena jednou smluvní stranou, nesmí být pro tentýž čin stíhána druhou smluvní stranou za předpokladu, že v případě odsouzení již byla vykonána nebo je právě vykonávána sankce, nebo podle práva smluvní strany, ve které byl rozsudek vynesen, již nemůže být vykonána.“

Protokol o začlenění schengenského *acquis* do rámce Evropské unie

- 9 ÚPSD byla do unijního práva zahrnuta protokolem o začlenění schengenského *acquis* do rámce Evropské unie, připojeným ke Smlouvě o Evropské unii a Smlouvě o založení Evropského společenství Amsterodamskou smlouvou (Úř. věst. 1997, C 340, s. 93, dále jen „schengenský protokol“), na základě „schengenského *acquis*“, jak je vymezeno v příloze tohoto protokolu. Tento protokol zmocnil třináct členských států, aby mezi sebou navázaly užší spolupráci v rámci schengenského *acquis*.
- 10 Podle článku 1 schengenského protokolu se smluvní stranou ÚPSD stala v mezidobí také Italská republika.
- 11 Článek 2 odst. 1 uvedeného protokolu zní takto:

„[...]

[R]ada [Evropské unie] podle příslušných ustanovení smluv [...] určí právní základ všech ustanovení a rozhodnutí, která tvoří schengenské *acquis*.

Ve vztahu k těmto ustanovením a rozhodnutím a v souladu s výše uvedeným určením vykonává Soudní dvůr [Evropské unie] své pravomoci, které mu svěřují příslušná ustanovení smluv. [...]

Dokud nejsou přijata výše uvedená opatření a aniž je dotčen čl. 5 odst. 2, považují se ustanovení a rozhodnutí, která tvoří schengenské *acquis*, za právní akty na základě hlavy VI Smlouvy o Evropské unii.“

- 12 Rozhodnutí Rady 1999/436/ES ze dne 20. května 1999, které určuje právní základ všech ustanovení nebo rozhodnutí, jež tvoří schengenské *acquis*, v souladu s příslušnými ustanoveními Smlouvy o založení Evropského společenství a Smlouvy o Evropské unii (Úř. věst. L 176, s. 17; Zvl. vyd. 19/01, s. 152), bylo přijato na základě čl. 2 odst. 1 schengenského protokolu. Z článku 2 rozhodnutí 1999/436 a z jeho přílohy A vyplývá, že Rada určila, že právním základem článků 54 až 58 ÚPSD jsou články 34 EU a 31 EU.

Protokol (č. 19) o schengenském *acquis* začleněném do rámce Evropské unie

- 13 Protokol (č. 19) o schengenském *acquis* začleněném do rámce Evropské unie (Úř. věst. 2008, C 115, s. 290), připojený ke smlouvě o FEU, zmocnil 25 členských států, aby v institucionálním a právním rámci Unie mezi sebou navázaly posílenou spolupráci v oblastech, na něž se vztahuje schengenské *acquis*. Podle článku 2 tohoto protokolu:

„Schengenské *acquis* se vztahuje na členské státy uvedené v článku 1, aniž je dotčen článek 3 aktu o přistoupení ze dne 16. dubna 2003 a článek 4 aktu o přistoupení ze dne 25. dubna 2005. Rada nahrazuje výkonný výbor zřízený schengenskými dohodami.“

Protokol (č. 36) o přechodných ustanoveních

- 14 Článek 9 protokolu (č. 36) o přechodných ustanoveních (Úř. věst. 2008, C 115, s. 322), připojeného ke Smlouvě o FEU zní takto:

„Právní účinky aktů orgánů, institucí a jiných subjektů Unie přijatých na základě Smlouvy o [EU] před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost jsou zachovány až do zrušení, zániku nebo změny těchto aktů za použití Smluv. Totéž platí pro úmluvy uzavřené mezi členskými státy na základě Smlouvy o [EU].“

- 15 Článek 10 odst. 1 a 3 tohoto protokolu stanoví:

„1. Jako přechodné opatření a v případě aktů Unie v oblasti policejní spolupráce a justiční spolupráce v trestních věcech, které byly přijaty před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost, jsou pravomoci orgánů ke dni vstupu uvedené Smlouvy v platnost tyto: pravomoci Komise podle článku 258 [SFEU] se nepoužijí a pravomoci Soudního dvora Evropské unie podle hlavy VI [EU] ve znění platném před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost zůstávají stejné, a to i v případě, že byly uznány podle čl. 35 odst. 2 [EU].

[...]

3. Použitelnost přechodného opatření uvedeného v odstavci 1 v každém případě končí pět let ode dne vstupu Lisabonské smlouvy v platnost.

[...]“

Rámcové rozhodnutí 2002/584/SVV

- 16 Článek 1 odst. 1 rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (Úř. věst. L 190, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 34), ve znění rámcového rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009 (Úř. věst. L 81, s. 24, dále jen „rámcové rozhodnutí 2002/584“), stanoví:

„Evropský zatýkací rozkaz je soudní rozhodnutí, které vydal některý členský stát proto, aby jiný členský stát zatkl a předal vyžádanou osobu za účelem trestního stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s odnětím osobní svobody.“

- 17 Podle čl. 2 odst. 1 rámcového rozhodnutí 2002/584 lze evropský zatýkací rozkaz vydat mimo jiné tehdy, byl-li již rozsudkem uložen trest nebo nařízeno ochranné opatření a délka tohoto trestu nebo ochranného opatření je nejméně čtyři měsíce.
- 18 Výkon evropského zatýkacího rozkazu lze odmítnout z důvodů obsažených v člancích 3 a 4 tohoto rámcového rozhodnutí.

Rámcové rozhodnutí 2005/214/SVV

- 19 Podle bodu 2 odůvodnění rámcového rozhodnutí Rady 2005/214/SVV ze dne 24. února 2005 o uplatňování zásady vzájemného uznávání peněžitých trestů a pokut (Úř. věst. L 76, s. 16), ve znění rámcového rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009 (Úř. věst. L 81, s. 24, dále jen „rámcové rozhodnutí 2005/214“), „[z]ásada vzájemného uznávání by se měla uplatňovat na peněžité tresty a pokuty uložené soudními nebo správními orgány, aby bylo usnadněno vymáhání těchto trestů a pokut v jiném členském státě, než ve kterém byly uloženy“.

Rámcové rozhodnutí 2008/909/SVV

- 20 Článek 3 rámcového rozhodnutí Rady 2008/909/SVV ze dne 27. listopadu 2008 o uplatňování zásady vzájemného uznávání rozsudků v trestních věcech, které ukládají trest odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením osobní svobody, za účelem jejich výkonu v Evropské unii (Úř. věst. L 327, s. 27), nadepsaný „Účel a oblast působnosti“, stanoví:

„1. Účelem tohoto rámcového rozhodnutí je stanovení pravidel, podle nichž členský stát, s cílem usnadnit společenskou rehabilitaci odsouzené osoby, uznává rozsudky a provádí výkon trestů.

2. Toto rámcové rozhodnutí se použije, nachází-li se odsouzená osoba ve vydávajícím nebo vykonávajícím státě.

[...]“

Rámcové rozhodnutí 2009/948/SVV

- 21 Bod 3 odůvodnění rámcového rozhodnutí Rady 2009/948/SVV ze dne 30. listopadu 2009 o předcházení kompetenčním sporům při výkonu pravomoci v trestním řízení a jejich řešení (Úř. věst. L 328 s. 42) uvádí:

„Cílem opatření stanovených v tomto rámcovém rozhodnutí by mělo být předcházení situacím, kdy jsou proti totožné osobě vedena v různých členských státech souběžná trestní řízení ve věci stejných skutečností, což by mohlo vést k pravomocnému rozhodnutí v těchto řízeních ve dvou nebo více členských státech. Rámcové rozhodnutí proto usiluje o to zabránit porušování zásady *ne bis in idem*, stanovené v článku 54 [ÚPSD] [...]“

- 22 Podle čl. 5 odst. 1 tohoto rámcového rozhodnutí, pokud má příslušný orgán členského státu oprávněné důvody se domnívat, že v jiném členském státě probíhá souběžné řízení, kontaktuje příslušný orgán tohoto jiného členského státu, aby potvrdil existenci takového souběžného řízení, s cílem zahájit přímé konzultace.

Vnitrostátní právo

Německé právo

- 23 Podle § 7 odst. 1 trestního zákoníku (Strafgesetzbuch), nadepsaného „Použitelnost na trestné činy spáchané v cizině v jiných případech“:

„[N]ěmecké trestní právo se vztahuje na činy, které byly spáchány v cizině proti Němci, jestliže je čin v místě spáchání činu také trestný, nebo jestliže místo spáchání činu nepodléhá žádné trestní pravomoci.“

- 24 Ustanovení § 263 trestního zákoníku, nadepsaného „Podvod“, zní takto:

„(1) Kdo s úmyslem získat pro sebe nebo druhého neoprávněnou majetkovou výhodu způsobí na cizím majetku škodu tím, že předstíráním falešných nebo překroucením či zamlčením pravdivých skutečností vyvolá omyl nebo jej udržuje, bude potrestán trestem odnětí svobody až na pět let nebo peněžitým trestem.

[...]

(3) Ve zvláště závažných případech bude pachatel potrestán odnětím svobody na šest měsíců až deset let. O zvláště závažný případ v zásadě jde, když pachatel:

1. jedná profesionálně nebo jako člen organizované skupiny [...]“

- 25 Podle § 1 zákona o předkládání žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech podle článku 35 EU (Gesetz betreffend die Anrufung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften im Wege des Vorabentscheidungsverfahrens auf dem Gebiet der polizeilichen Zusammenarbeit und der justitiellen Zusammenarbeit in Strafsachen nach Art. 35 des EU-Vertrages), ze dne 6. srpna 1998 (BGBl. 1998 I, s. 2035), mohou všechny německé soudy předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v oblasti uvedené v článku 35 EU týkající se platnosti a výkladu rámcových rozhodnutí nebo výkladu úmluv nebo platnosti a výkladu prováděcích opatření týkajících se úmluv v této oblasti.

Italské právo

- 26 Článek 640 odst. 1 trestního zákoníku, nadepsaný „Podvod“, stanoví:

„Kdo klamavým nebo podvodným jednáním uvede někoho v omyl a neoprávněně tak sebe nebo jiného na úkor druhého obohatí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta a peněžitým trestem od 51 do 1 032 eur.

[...]“

- 27 Článek 444 odst. 1 trestního řádu stanoví:

„Obžalovaný a státní zastupitelství mohou požádat soud o uložení náhradního trestu odpovídajícího druhu a v přiměřené míře, nebo peněžitého trestu sníženého nejvýše o třetinu sazby, nebo trestu odnětí svobody, pokud tento trest vzhledem k okolnostem a snížený nejvýše o třetinu délky nepřekračuje 5 let, buď samostatně, nebo vedle peněžitého trestu.“

- 28 Podle čl. 656 odst. 5 trestního řádu odloží státní zastupitelství výkon trestu odnětí svobody, je-li kratší než tři roky. Pokud odsouzený nepodá žádost o jiné opatření než odnětí svobody, státní zastupitelství podle čl. 656 odst. 8 tohoto řádu odklad výkonu zruší.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 29 Ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že Z. Spasic, srbský státní příslušník, je stíhán Staatsanwaltschaft Regensburg (státní zastupitelství v Řezně, Německo) pro to, že jako člen organizované skupiny spáchal dne 20. března 2009 v Miláně (Itálie) podvod. Oběť, Wolfgang Soller, německý státní příslušník, když byla kontaktována spolupachatelem Z. Spasice, předala posledně uvedenému částku 40 000 eur v malých bankovkách výměnou za bankovky v hodnotě 500 eur, které se později ukázaly být falešné.
- 30 Zoran Spasic, na kterého vydal dne 27. srpna 2009 Staatsanwaltschaft Innsbruck (Rakousko) evropský zatýkácí rozkaz z důvodu jiných trestných čin spáchaných stejným způsobem, byl dne 8. října 2009 zadržen v Maďarsku a poté předán rakouským orgánům. V tomto členském státě byl rozhodnutím ze dne 26. srpna 2010 odsouzen k trestu odnětí svobody v délce sedm let a šest měsíců a toto rozhodnutí nabylo právní moci.
- 31 Dne 25. února 2010 vydal Amtsgericht Regensburg (okresní soud v Řezně) vnitrostátní zatýkácí rozkaz týkající se podvodu spáchaného v Miláně, na základě kterého vydal Staatsanwaltschaft Regensburg dne 5. března 2010 evropský zatýkácí rozkaz.
- 32 Tribunale ordinario di Milano (soud v Miláně, Itálie) rozhodnutím ze dne 18. června 2012, které nabylo právní moci dne 7. července 2012, odsoudil Z. Spasice v nepřítomnosti pro trestný čin podvodu spáchaný dne 20. března 2009 v Miláně k trestu odnětí svobody v délce jeden rok a k zaplacení peněžitého trestu ve výši 800 eur. Z tohoto rozhodnutí Tribunale ordinario di Milano vyplývá, že Z. Spasic, který byl ve vazbě v Rakousku, učinil písemné přiznání a vnitrostátní soud s ohledem na toto přiznání uplatnil článek 640 trestního zákoníku a článek 444 trestního řádu. Státní zastupitelství u Tribunale ordinario di Milano odložilo výkon trestu podle čl. 656 odst. 5 posledně uvedeného řádu.
- 33 Rozhodnutím ze dne 5. ledna 2013 totéž státní zastupitelství zrušilo odklad výkonu trestu a nařídilo uvěznění odsouzeného za účelem výkonu jeho výše uvedeného trestu odnětí svobody na jeden rok a zaplacení peněžitého trestu ve výši 800 eur.

- 34 Dne 20. listopadu 2013 vydal Amtsgericht Regensburg vůči Z. Spasicovi nový rozšířený evropský zatýkácí rozkaz, jehož bod I se týká podvodu, který spáchal jako člen organizované skupiny v Miláně dne 20. března 2009 vůči W. Sollerovi, již uvedeného v evropském zatýkáčím rozkaze ze dne 25. února 2010, a bod II jiných skutků.
- 35 Zoran Spasic je od 6. prosince 2013, kdy jej na základě evropského zatýkáčím rozkazu ze dne 5. března 2010 předaly rakouské orgány německým orgánům, ve vazbě v Německu.
- 36 Zoran Spasic napadl rozhodnutí o jeho ponechání ve vazbě u Amtsgericht Regensburg, přičemž v podstatě tvrdil, že nemůže být stíhán v Německu pro čin spáchaný v Miláně dne 20. března 2009, jelikož za tentýž čin již byl odsouzen pravomocným a vykonatelným rozsudkem Tribunale ordinario di Milano.
- 37 Usnesením ze dne 13. ledna 2014 Amtsgericht Regensburg jeho opravný prostředek zamítl a předložil věc Landgericht Regensburg (zemský soud v Řezně). Dne 23. ledna 2014 Z. Spasic zaplatil bankovním převodem částku 800 eur z titulu peněžitého trestu uloženého Tribunale ordinario di Milano a předložil Landgericht Regensburg doklad o tomto zaplacení.
- 38 Rozhodnutím ze dne 28. ledna 2014 Landgericht Regensburg potvrdil usnesení Amtsgericht Regensburg a upřesnil, že ponechání ve vazbě může být platně založeno na činu popsaném v bodě I zatýkáčím rozkazu ze dne 20. listopadu 2013, tedy činu spáchaném v Miláně dne 20. března 2009, kterého se týká rozhodnutí Tribunale ordinario di Milano.
- 39 Zoran Spasic podal proti tomuto rozhodnutí Landgericht Regensburg opravný prostředek k Oberlandesgericht Nürnberg (vrchní zemský soud v Norimberku). Poukazuje v podstatě na to, že omezující ustanovení článku 54 ÚPSD nemohou platně omezit působnost článku 50 Listiny a že by měl být propuštěn na svobodu vzhledem k tomu, že zaplatil peněžitý trest 800 eur.
- 40 Podle předkládajícího soudu, který uvádí, že se v tomto bodě odvolává na ustálenou judikaturu Bundesgerichtshof (spolkový soudní dvůr), představuje článek 54 ÚPSD omezující ustanovení ve smyslu čl. 52 odst. 1 Listiny. Zásada *ne bis in idem* zakotvená v článku 50 Listiny se tudíž uplatní za podmínek stanovených v článku 54 ÚPSD. Tento soud nicméně poukazuje na to, že Soudní dvůr se nikdy nevyjádřil ke slučitelnosti článku 54 ÚPSD s článkem 50 Listiny ani k tomu, jaký dopad má to, že osoba odsouzená jedním a tímž rozhodnutím k trestu odnětí svobody a k zaplacení peněžitého trestu vykoná pouze druhou ze sankcí.
- 41 Za těchto podmínek se Oberlandesgericht Nürnberg rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Je článek 54 [ÚPSD] slučitelný s článkem 50 [Listiny] v rozsahu, v němž podmiňuje uplatnění zásady *ne bis in idem* tím, že v případě odsouzení již sankce byla vykonána nebo je právě vykonávána, nebo že podle práva státu, ve kterém byl rozsudek vynesena, již nemůže být vykonána?
- 2) Je uvedená podmínka podle článku 54 [ÚPSD] splněna i tehdy, když byla vykonána jen část sankce (v daném případě peněžitý trest) sestávající ze dvou samostatných částí (v daném případě trest odnětí svobody a peněžitý trest) uložené ve státě, ve kterém byl rozsudek vynesena?“

K pravomoci Soudního dvora

- 42 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je založena na článku 267 SFEU, ačkoliv položené otázky se týkají ÚPSD, což je úmluva, která spadá pod hlavu VI Smlouvy o EU ve znění platném před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost.

- 43 V tomto ohledu je nesporné, že režim stanovený v článku 267 SFEU se má vztahovat na pravomoc Soudního dvora rozhodovat o předběžných otázkách na základě článku 35 EU, použitelného do 1. prosince 2014, s výhradou podmínek stanovených v tomto ustanovení (v tomto smyslu viz rozsudek Santesteban Goicoechea, C-296/08 PPU, EU:C:2008:457, bod 36).
- 44 Spolková republika Německo učinila prohlášení podle čl. 35 odst. 2 EU, kterým uznala pravomoc Soudního dvora rozhodovat za podmínek stanovených v odst. 3 písm. b) tohoto článku, jak vyplývá z informace o datu vstupu Amsterodamské smlouvy v platnost zveřejněné v *Úředním věstníku Evropských společenství* ze dne 1. května 1999 (Úř. věst. L 114, s. 56).
- 45 Za těchto podmínek nemůže skutečnost, že předkládací rozhodnutí nezmiňuje článek 35 EU, ale odkazuje na článek 267 SFEU, sama o sobě způsobit nedostatek pravomoci Soudního dvora k zodpovězení otázek položených Oberlandesgericht Nürnberg (v tomto smyslu viz rozsudek Santesteban Goicoechea, EU:C:2008:457, bod 38).
- 46 Z výše uvedených úvah vyplývá, že Soudní dvůr má pravomoc odpovědět na položené otázky.

K naléhavému řízení

- 47 Oberlandesgericht Nürnberg požádal, aby byla tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce projednána v naléhavém řízení podle článku 23a statutu Soudního dvora Evropské unie a článku 107 jeho jednacího řádu.
- 48 Předkládající soud odůvodnil svou žádost tím, že oprávněnost uvěznění Z. Spasice závisí na odpovědi Soudního dvora na předběžné otázky.
- 49 Rozhodnutím ze dne 31. března 2014 se Soudní dvůr na návrh soudkyně zpravodajky po vyslechnutí generálního advokáta rozhodl na základě čl. 267 odst. 4 SFEU a článku 107 svého jednacího řádu vyhovět žádosti vnitrostátního soudu o projednání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v naléhavém řízení.

K předběžným otázkám

- 50 Úvodem je třeba uvést, že jestliže článek 54 ÚPSD podmiňuje uplatnění zásady *ne bis in idem* tím, že výkon sankce již není možný, tato podmínka se v rámci věci v původním řízení nepoužije, jelikož ze skutečností obsažených ve spise předloženém Soudnímu dvoru, které byly potvrzeny na jednání, vyplývá, že podle italského práva je trest odnětí svobody, ke kterému byl Z. Spasic odsouzen v tomto členském státě, stále vykonatelný.

K první otázce

- 51 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda článek 54 ÚPSD, který podmiňuje uplatnění zásady *ne bis in idem* tím, že v případě odsouzení sankce „již byla vykonána“ nebo je „právě vykonávána“, nebo již nemůže být vykonána (dále jen „podmínka výkonu“), je slučitelný s článkem 50 Listiny, který tuto zásadu zaručuje.
- 52 V tomto ohledu je třeba uvést, že se znění článku 54 ÚPSD liší od znění článku 50 Listiny v tom, že podřizuje uplatnění zásady *ne bis in idem* podmínce výkonu.

- 53 Soudní dvůr uznal, že uplatnění zásady *ne bis in idem* uvedené v článku 50 Listiny na takové trestní stíhání, jaké je předmětem sporu v původním řízení, vyžaduje, aby opatření, která již byla přijata vůči obviněnému prostřednictvím konečného rozhodnutí, měla trestní povahu (rozsudek Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 33), což není v projednávané věci zpochybňováno.
- 54 V tomto kontextu je třeba pro účely zodpovězení první položené otázky nejprve připomenout, že vysvětlení k Listině, která byla vypracována v souladu s čl. 6 odst. 1 třetím pododstavcem SEU a čl. 52 odst. 7 Listiny jako pomůcka pro její výklad, a jak soudy Unie, tak soudy členských států k nim musí náležitě přihlížet, výslovně zmiňují v souvislosti s článkem 50 Listiny článek 54 ÚPSD mezi ustanoveními, na která se vztahuje horizontální ustanovení čl. 52 odst. 1 Listiny.
- 55 Z toho vyplývá, že dodatečná podmínka výkonu obsažená v článku 54 ÚPSD představuje omezení zásady *ne bis in idem*, které je slučitelné s článkem 50 Listiny, jelikož na toto omezení se vztahují vysvětlení k Listině týkající se posledně uvedeného článku, na která přímo odkazují ustanovení čl. 6 odst. 1 třetího pododstavce SEU a čl. 52 odst. 7 Listiny. V každém případě, a bez ohledu na výrazy použité ve vysvětleních k Listině týkajících se uvedeného článku 50, podmínka výkonu, která činí širší ochranu, již poskytuje tento článek 50, závislou na dodatečné podmínce, představuje omezení práva zakotveného v uvedeném článku ve smyslu článku 52 Listiny.
- 56 Podle čl. 5 odst. 1 první věty Listiny musí být každé omezení výkonu práv a svobod uznaných touto Listinou stanoveno zákonem a respektovat podstatu těchto práv a svobod. Podle druhé věty uvedeného odstavce mohou být při dodržení zásady proporcionality omezení těchto práv a svobod zavedena pouze tehdy, pokud jsou nezbytná a skutečně odpovídají cílům obecného zájmu, které uznává Unie, nebo potřebě ochrany práv a svobod druhého.
- 57 V projednávaném případě je nesporné, že o omezení zásady *ne bis in idem* je třeba mít za to, že je stanoveno zákonem ve smyslu čl. 52 odst. 1 Listiny, jelikož vyplývá z článku 54 ÚPSD.
- 58 Co se týče podstaty uvedené zásady, je třeba poukázat na to, jak uvedly německá a francouzská vláda ve svých vyjádřeních, že podmínka výkonu stanovená v článku 54 ÚPSD nezpochybňuje zásadu *ne bis in idem* jako takovou. Účelem uvedené podmínky je totiž zejména zabránit tomu, aby osoba, která byla pravomocně odsouzena v prvním smluvním státě, již nemohla být stíhána za tentýž čin ve druhém smluvním státě, a zůstala tedy nakonec nepotrestána, pokud první stát výkon uloženého trestu nezajistil (v tomto smyslu viz rozsudek Kretzinger, C-288/05, EU:C:2007:441, bod 51).
- 59 Z toho vyplývá, že o takovém ustanovení, jako je článek 54 ÚPSD, je třeba mít za to, že respektuje podstatu zásady *ne bis in idem* zakotvené v článku 50 Listiny.
- 60 Je však třeba ověřit, zda omezení, které s sebou nese podmínka výkonu uvedená v článku 54 ÚPSD, je přiměřené, což znamená nejprve přezkoumat, zda lze o této podmínce mít za to, že odpovídá cíli obecného zájmu ve smyslu čl. 52 odst. 1 Listiny, a v případě kladné odpovědi, zda dodržuje zásadu proporcionality ve smyslu téhož ustanovení.
- 61 V tomto ohledu je třeba bez dalšího připomenout, že podle čl. 3 odst. 2 SEU Unie poskytuje svým občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva bez vnitřních hranic, ve kterém je zaručen volný pohyb osob ve spojení s vhodnými opatřeními týkajícími se ochrany vnějších hranic, jakož i předcházení a potírání zločinnosti.
- 62 Jak vyplývá z čl. 67 odst. 3 SFEU, cíl Unie stát se prostorem svobody, bezpečnosti a práva vede k tomu, že Unie musí usilovat o zajištění vysoké úrovně bezpečnosti prostřednictvím opatření pro předcházení trestné činnosti a boji proti ní, prostřednictvím opatření pro koordinaci a spolupráci mezi policejními a justičními orgány a jinými příslušnými orgány, jakož i prostřednictvím vzájemného uznávání soudních rozhodnutí v trestních věcech, a je-li to nezbytné, prostřednictvím sbližování předpisů trestního práva.

- 63 Podmínka výkonu stanovená v článku 54 ÚPSD přitom zapadá do tohoto kontextu, jelikož, jak bylo připomenuto v bodě 58 tohoto rozsudku, jejím cílem je zabránit v prostoru svobody, bezpečnosti a práva tomu, aby osoby odsouzené v členském státě Evropské unie konečným trestním rozsudkem mohly zůstat nepotrestány.
- 64 Nelze tedy zpochybňovat, že podmínka výkonu stanovená v článku 54 ÚPSD je vhodná k dosažení sledovaného cíle. Tím, že v případě nevykonání uložené sankce je orgánům smluvního státu umožněno stíhat pro tentýž čin osobu, která již byla odsouzena konečným rozsudkem jiného smluvního státu, je totiž zabráněno riziku, že uvedený odsouzený zůstane nepotrestán, jelikož opustil území státu, ve kterém byl rozsudek vydán.
- 65 Co se týče nezbytnosti podmínky výkonu k dosažení cíle obecného zájmu, kterým je zabránit v prostoru svobody, bezpečnosti a práva tomu, aby osoby odsouzené v členském státě Unie konečným trestním rozsudkem zůstaly nepotrestány, je třeba poukázat na to, že na úrovni Unie existuje řada nástrojů, jež mají usnadnit spolupráci mezi členskými státy v trestních věcech, jak uvedla Komise ve svém písemném vyjádření a na jednání.
- 66 V této souvislosti je třeba zmínit rámcové rozhodnutí 2009/948, jehož článek 5 ukládá orgánům jednotlivých členských států, které si nárokují konkurující si pravomoc k vedení trestního řízení v souvislosti s tímž činem, aby zahájily přímé konzultace s cílem dosáhnout konsenzu o účinném řešení zaměřeném na zabránění nepříznivým následkům způsobeným souběžnými řízeními.
- 67 Takové přímé konzultace mohou případně vést na jedné straně k vydání evropského zatýkácího rozkazu orgány členského státu, kde se nachází soud, který vydal konečný trestní rozsudek, na základě ustanovení rámcového rozhodnutí 2002/548, za účelem výkonu uložených sankcí. Na druhé straně mohou tyto konzultace vést na základě rámcových rozhodnutí 2005/214 a 2008/909 k tomu, že sankce uložené soudem jednoho členského státu budou vykonány v jiném členském státě (k výkladu rámcového rozhodnutí 2005/214 viz rozsudek Baláž, C-60/12, EU:C:2013:733).
- 68 Takové nástroje vzájemné pomoci však nestanoví podmínku obdobnou podmínce v článku 54 ÚPSD, a nemohou tak zajistit plné dosažení sledovaného cíle.
- 69 I když je totiž pravda, že tyto mechanismy mohou usnadnit výkon rozhodnutí v rámci Unie, nic to nemění na tom, že jejich použití podléhá různým podmínkám a závisí v konečném důsledku na rozhodnutí členského státu, kde se nachází soud, který vydal konečný trestní rozsudek, jelikož tento členský stát není podle unijního práva povinen zajistit účinný výkon sankcí vyplývajících z tohoto rozsudku. Možnosti, které tomuto členskému státu poskytují rámcová rozhodnutí, tak nemohou zaručit, že v prostoru svobody, bezpečnosti a práva bude zabráněno tomu, že osoby odsouzené v Unii konečným trestním rozsudkem zůstanou nepotrestány, pokud první stát, ve kterém byl vydán rozsudek, výkon uloženého trestu nezajistil.
- 70 I když rámcové rozhodnutí 2008/909 umožňuje výkon trestu odnětí svobody v jiném členském státě, než v němž se nachází soud, který tuto sankci uložil, je dále nutné konstatovat, že podle jeho článku 4 je tato možnost podmíněna souhlasem odsouzené osoby a tím, že se členský stát, který uložil trest, přesvědčí, že výkon trestu ve vykonávajícím státě splní účel, jímž je usnadnění společenské rehabilitace odsouzené osoby. Z toho vyplývá, že hlavním účelem systému zavedeného tímto rámcovým rozhodnutím není bojovat proti tomu, aby osoby odsouzené v Unii konečným trestním rozsudkem zůstaly nepotrestány, a tento systém tedy nemůže zajistit plné dosažení tohoto cíle.
- 71 Nadto je třeba zdůraznit, že podmínka výkonu obsažená v ÚPSD znamená, že v případě, kdy konkrétní okolnosti daného případu a přístup státu prvního odsouzení umožnily, že uložená sankce již byla vykonána nebo je právě vykonávána, případně s využitím nástrojů stanovených unijním právem k usnadnění výkonu trestů, nemůže být osoba, která byla pravomocně odsouzena členským státem, již stíhána pro tentýž čin v jiném členském státě. K takovému stíhání tedy v rámci zavedeném článkem 54

ÚPSD dojde pouze v případě, kdy systém stanovený v současnosti unijním právem nestačí, z jakéhokoliv důvodu, k zabránění tomu, aby osoby odsouzené v Unii konečným trestním rozsudkem zůstaly nepotrestány.

- 72 Z toho vyplývá, že podmínka výkonu stanovená v článku 54 ÚPSD nejde nad rámec toho, co je nezbytné k zabránění v přeshraničním kontextu tomu, aby osoby odsouzené v Unii konečným trestním rozsudkem zůstaly nepotrestány.
- 73 V rámci konkrétního použití podmínky výkonu podle článku 54 ÚPSD na jednotlivý případ však nelze vyloučit, že na základě čl. 4 odst. 3 SEU a právních nástrojů sekundárního unijního práva v oblasti trestního práva uvedených Komisí navážou příslušné vnitrostátní soudy kontakt a zahájí konzultace, aby ověřily, zda členský stát prvního odsouzení má skutečně v úmyslu přistoupit k výkonu uložených sankcí.
- 74 Vzhledem k výše uvedenému je třeba na první otázku odpovědět tak, že článek 54 ÚPSD, který podmiňuje uplatnění zásady *ne bis in idem* tím, že v případě odsouzení sankce „již byla vykonána“ nebo je „právě vykonávána“, je slučitelný s článkem 50 Listiny, který tuto zásadu zaručuje.

K druhé otázce

- 75 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda článek 54 ÚPSD musí být vykládán v tom smyslu, že samotné zaplacení peněžitého trestu uloženého osobě, která byla stejným rozhodnutím soudu jiného členského státu odsouzena k dosud nevykonanému trestu odnětí svobody, neumožňuje mít za to, že sankce již byla vykonána nebo je právě vykonávána ve smyslu tohoto ustanovení.
- 76 K zodpovězení této otázky je třeba nejprve připomenout, že hmotné a procesní trestní právo členských států nebylo na úrovni Unie harmonizováno.
- 77 Zásada *ne bis in idem* zakotvená v článku 54 ÚPSD má nejen zabránit v prostoru svobody, bezpečnosti a práva tomu, aby osoby odsouzené v Unii konečným trestním rozsudkem zůstaly nepotrestány, ale rovněž zaručit právní jistotu prostřednictvím respektování konečných rozhodnutí veřejnoprávních orgánů při neexistenci harmonizace nebo sblížování trestněprávních předpisů členských států.
- 78 Jak potvrdila italská vláda na jednání, v rámci věci v původním řízení byl Z. Spasic odsouzen ke dvěma hlavním sankcím, a sice trestu odnětí svobody a peněžitému trestu.
- 79 I při neexistenci harmonizace trestněprávních předpisů členských států jednotné použití unijního práva podle ustálené judikatury vyžaduje, aby ustanovení, které neodkazuje na právo těchto států, bylo vykládáno autonomním a jednotným způsobem, přičemž tento výklad je třeba nalézt s přihlédnutím ke kontextu ustanovení a sledovanému cíli (v tomto smyslu viz rozsudky van Esbroeck, EU:C:2006:165, bod 35, Mantello, EU:C:2010:683, bod 38, a Baláž, C-60/12, EU:C:2013:733, bod 26).
- 80 I když článek 54 ÚPSD stanoví, s použitím jednotného čísla, že je třeba, aby „sankce již byla vykonána“, vztahuje se tato podmínka zjevně i na situaci, kdy byly uloženy dva hlavní tresty, jako jsou tresty dotčené ve věci v původním řízení, tedy trest odnětí svobody a peněžitý trest.
- 81 Jiný výklad by totiž vedl k tomu, že zásada *ne bis in idem* stanovená v článku 54 ÚPSD by byla zbavena smyslu, a ohrozil by užitečné uplatňování uvedeného článku.
- 82 Z toho je třeba učinit závěr, že pokud jedna ze dvou uložených sankcí nebyla ve smyslu článku 54 ÚPSD „vykonána“, nelze tuto podmínku považovat za splněnou.

- 83 Pokud jde o otázku, zda situace, o níž jde v původním řízení, splňuje podmínku, rovněž stanovenou článkem 54 ÚPSD, podle níž k tomu, aby se mohla zásada *ne bis in idem* uplatnit, musí být sankce „právě vykonávána“, je nesporné, že Z. Spasic výkon svého trestu odnětí svobody v Itálii ani nezahájil (v tomto smyslu viz rozsudek Kretzinger, EU:C:2007:441, bod 63).
- 84 Vzhledem k tomu, že jde o dva tresty uložené jako hlavní, nelze mít za to, že sankce je „právě vykonávána“ ve smyslu článku 54 ÚPSD ani na základě zaplacení peněžitého trestu.
- 85 Vzhledem k výše uvedenému je třeba na druhou otázku odpovědět tak, že článek 54 ÚPSD musí být vykládán v tom smyslu, že samotné zaplacení peněžitého trestu uloženého osobě, která byla stejným rozhodnutím soudu jiného členského státu odsouzena k dosud nevykonanému trestu odnětí svobody, neumožňuje mít za to, že sankce již byla vykonána nebo je právě vykonávána ve smyslu tohoto ustanovení.

K nákladům řízení

- 86 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 54 Úmluvy k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, která byla podepsána v Schengenu dne 19. června 1990 a vstoupila v platnost dne 26. března 1995, který podmiňuje uplatnění zásady *ne bis in idem* tím, že v případě odsouzení sankce „již byla vykonána“ nebo je „právě vykonávána“, je slučitelný s článkem 50 Listiny základních práv Evropské unie, který tuto zásadu zaručuje.
- 2) Článek 54 této úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že samotné zaplacení peněžitého trestu uloženého osobě, která byla stejným rozhodnutím soudu jiného členského státu odsouzena k dosud nevykonanému trestu odnětí svobody, neumožňuje mít za to, že sankce již byla vykonána nebo je právě vykonávána ve smyslu tohoto ustanovení.

Podpisy.